

MURÁNSKA PLANINA

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ.

Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov.

O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá ho vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU MURÁNSKA PLANINA

Pohľad z Poludnice

Identifikačný kód územia: SKUEV0225

Nadmorská výška: 412 – 1409 m n. m.

Rozloha: 20 315,41 ha

Okresy: Brezno, Revúca, Rimavská Sobota

Kraj: Banskobystrický

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Muránska planina je súčasťou Slovenského rudohoria, oblasti Spišsko-gemerského krasu. Väčšinu územia tvorí rozsiahla planina, ktorá je tvorená vápencami a dolomitmi so zastúpením mnohých krasových prvkov. Západnú časť tvoria najmä žuly a granodiority, roztrúsene aj ostrovčeky vulkanitov. Vysoká biologická rozmanitosť územia je daná okrem členitosti reliéfu aj pozíciou územia na rozhraní karpatskej a panónskej oblasti, čo znamená, že v území sú zastúpené typické karpatské druhy rastlín a živočíchov obohatené o viacero teplomilných panónskych a tiež mediteránnych druhov. Na Muránskej planine je evidovaná prítomnosť 30 európsky významných biotopov, čo je najvyšší počet spomedzi území sústavy NATURA 2000 na Slovensku.

Poludnica po daždi

Lesy zaberajú viac ako 87 % územia v širokej škále lesných spoločenstiev dubového až smrekového lesného vegetačného stupňa. V inverzných polohách sa v území vyskytuje aj kosodrevina (*Pinus mugo*), ktorá má na Muránskej planine najjužnejšie lokality prirodzeného výskytu v Západných Karpatoch. Najvýznamnejšou rastlinou územia je paleostenoenemita lykovec muránsky (*Daphne arbuscula*).

Havrania dolina

Vysoký počet neprístupných jaskynných útvarov vytvára výborné podmienky pre zimovanie netopierov. Z tohoto hľadiska je Muránska planina jedným z najvýznamnejších území Slovenska, z celkom 26 na Slovensku sa vyskytujúcich druhov netopierov tu žije 22 druhov. Vyskytujú sa tu všetky veľké šelmy (medveď, rys, vlk), ktoré sa tu pravidelne rozmnožujú a ich populácie sú stabilné. Mimoriadne bohatá je fauna bezstavovcov s výskytom významných druhov ako aj miestnych endemitov.

Podstatná časť územia Muránska planina je zároveň súčasťou navrhovaného chráneného vtáčieho územia Muránska planina a Stolické vrchy. V území bol zaznamenaný výskyt 113 druhov vtákov, z ktorých 94 druhov v území hniezdi.

Horská smrečina

NEGATÍVNE VPLYVY

Ohrozenie lesných biotopov vyplýva najmä z príliš intenzívneho lesného hospodárstva – zjednodušovania štruktúry porastov, rušenia živočíchov, degradácie pôdneho krytu.

Trvalá existencia lúk a pasienkov je podmienená hospodárskou činnosťou človeka. Intenzita poľnohospodárskeho využívania trávnych porastov Muránskej planiny je však v súčasnosti nerovnomerná. Preto sú na jednej strane niektoré málo úrodné alebo odľahlé lúky a pasienky ohrozované hromadením stariny a zarastaním drevinami a na druhej strane iné trávne porasty zas príliš intenzívnym hospodárením a nedodržiavaním tradičných postupov – nedostatočným prekladáním košiarov pri košarovaní, krátkym cyklom návratov košiaru na to isté miesto a používaním umelých hnojív a pesticídov.

OCHRANA ÚZEMIA

Zákonná ochrana bola územiu poskytnutá v roku 1976 vyhlásením Chránenej krajinej oblasti Muránska planina, ktorá bola v roku 1997 prekategorizovaná na národný park. S hranicami Národného parku Muránska planina je takmer totožná aj hranica územia európskeho významu, do ktorého neboli z národného parku zaradené zastavané územia obcí a prilahlé poľnohospodársky intenzívne využívané pozemky.

Od roku 1965 bola postupne budovaná sústava prírodných rezervácií, ktorá síce obsahuje najcennejšie časti prírody Muránskej planiny, ale bola ponímaná konzervačne a navyše z pohľadu ochrany na národnej úrovni. Potreba ochrany druhov a biotopov európskeho významu a zachovania ich priaznivého stavu si vyžaduje kvalitatívne odlišný a na značnej časti územia aktívny prístup. Stratégiou ochrany je preto diferencovaný manažment realizovaný prostredníctvom programu starostlivosti a zonácie územia na zóny A, B a C. Prostredníctvom programu starostlivosti a zonácie bude možné zabezpečiť vhodný režim a intenzitu využívania najmä lesov, lúk a pasienkov a usmernenie iných aktivít ľudí so súčasným zachovaním dostatočného počtu lokalít s významnými

Podkovár malý
(*Rhinolophus hipposideros*)

Lykovec muránsky
(*Daphne arbuscula*)

Črievičník papučkový
(*Cypripedium calceolus*)

druhmi a biotopmi. Zóny chráneného územia rešpektujú tieto zásady:

Zóna A

Do zóny A sú zaradované územia s najvýznamnejšími prírodnými hodnotami, najmä prirodzené alebo málo pozmenené ekosystémy ponechané na prirodzený vývoj (t.j. územia bez zásahu), ktoré prejavujú vysoký stupeň stability a samoregulačnej schopnosti. Z lesných ekosystémov sú to porasty lesov prirodzeného charakteru, resp. v rozličnom štádiu prechodu k prirodzeným lesom.

Cieľom je ponechať tieto ekosystémy ich prirodzenému vývoju, uchovať alebo obnoviť ich samoregulačnú schopnosť a vylúčiť ľudské zásahy do prírodného prostredia.

Zóna B

Do zóny B sú zaradované málo pozmenené ekosystémy, ktoré sú čiastočne narušené ľudskou činnosťou a hospodárskym využívaním. Na Muránskej planine má byť zóna B tvorená lesnými porastami prirodzeného charakteru, avšak zväčša so zmenami v štruktúre a miestami aj v drevinovej skladbe. Sem sú zaradované aj najlepšie zachované trávne porasty a mokrade s výskytom vzácných a ohrozených druhov rastlín, ktorých existencia je závislá na zásahoch človeka. Zóna B je zóna aktívneho manažmentu, lesné porasty je potrebné obhospodarovať šetrnými hospodárskymi spôsobmi, nelesné ekosystémy formami hospodárenia, ktoré zachovávajú ich charakter a druhovú rozmanitosť (pasenie, kosenie). Časti plôch by po zlepšení stavu na takú mieru, že v ďalšom období už nebudú potrebné zásahy, mali byť v budúcnosti preradené do zóny A.

Cieľom je zachovať rozmanitosť biotopov a posilňovať stabilitu lesných porastov.

Kone na pastve

Havranik

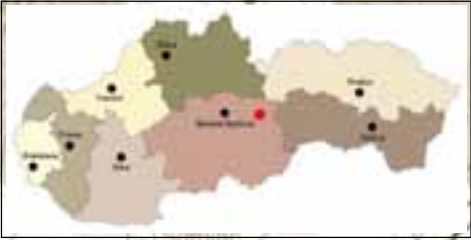
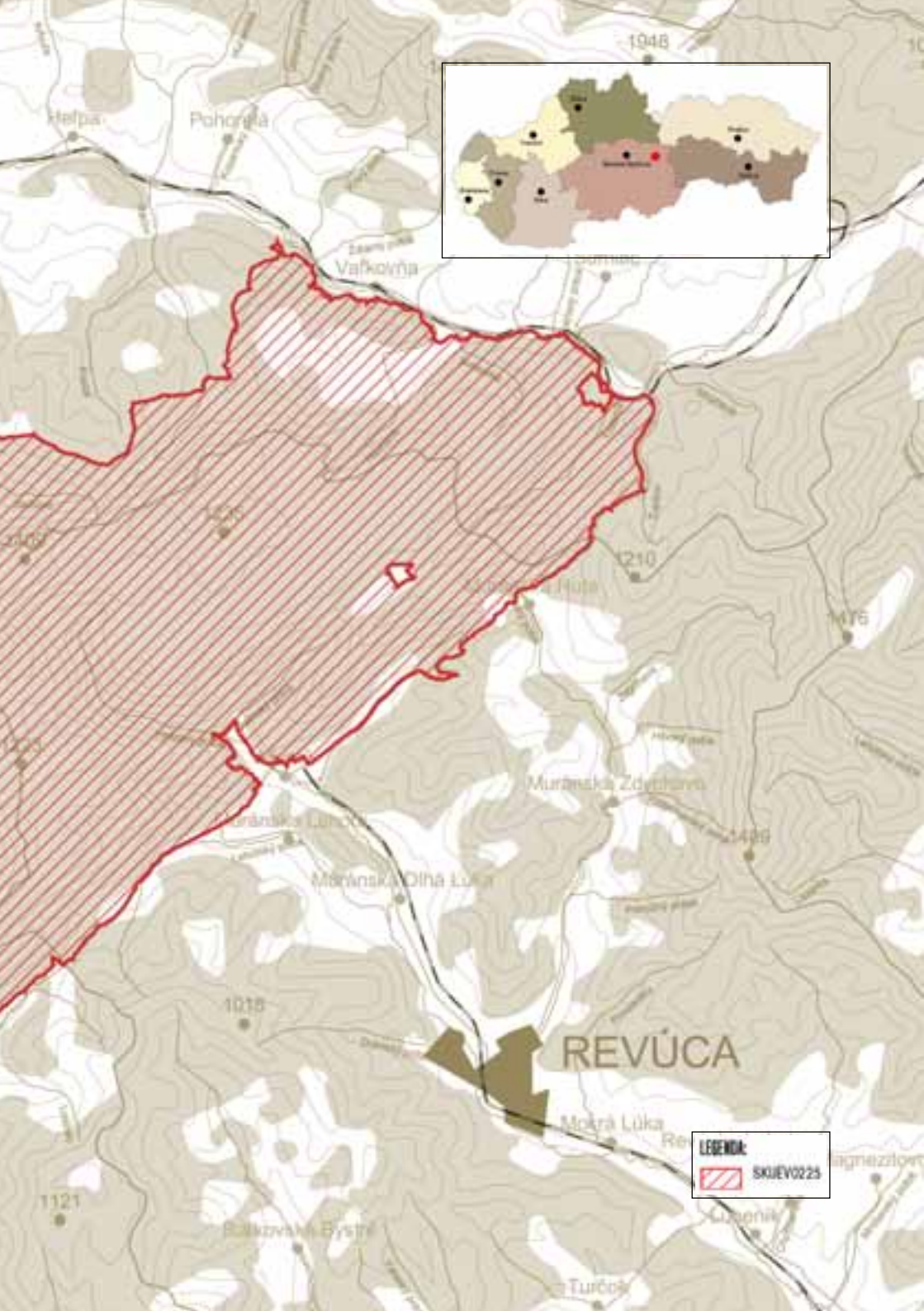

Hrdzavý potok

Randavica

LEGENDA:
SKUEV0225

Jedľová bučina v Hrdzavej doline

Zóna C

Zóna C zahŕňa územia s výraznejším narušením pôvodného prírodného prostredia človekom a s výraznejším hospodárskym, rekreačným a iným využívaním.

Dlhodobým cieľom manažmentu v zóne C je zabezpečiť aj v intenzívnejšie hospodársky využívaných lesných porastoch stanovištné vhodné drevinové zloženie, v priestoroch s trávnyimi porastami zabezpečiť zachovanie druhovej rozmanitosti a charakteru krajiny ich usmerňovaným využívaním.

Opustená drevenica

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17.3.2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do max. ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname.

Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Muránska planina ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku zabezpečovaná prostredníctvom stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

Južné svahy Muránskej planiny

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Medzi odporúčané spôsoby obhospodarovania územia patrí

v lesných porastoch

dodržiavanie zásad lesného hospodárenia podľa zonácie

- zóna A – bezzásahový režim
- zóna B – uplatňovanie podrastových spôsobov ťažby, na časti územia prechod na výberkový hospodársky spôsob (do 50 rokov), zvyšovanie ekologickej stability porastov
- zóna C – postupné znižovanie zastúpenia stanovištné nepôvodných druhov drevín

na poliach, lúkach, pasienkoch

- výrub náletových drevín a zabraňovanie ich zmladzovaniu
- pravidelné kosenie
- úprava hydrologického režimu časti nevhodne zmeliorovaných lúk a pasienkov
- pasenie koní (lúky na plošine planiny), hovädzieho dobytky a oviec
- na vybraných lúkach primerané hnojenie organickým hnojivom – vyzretým kravským / konským hnojom

osídlenie

- oprava budov – lazníckych usadlostí v tradičnom štýle.

Zonácii územia a vypracovaniu programu starostlivosti s navrhovanými manažmentovými opatreniami predchádza ich prerokovanie s vlastníkmi a užívateľmi územia. Nezávisle na tomto procese môžete s otázkami a návrhmi už teraz kontaktovať pracovníkov Správy NP Muránska planina.

*Sysel pasienkový
(Spermophilus citellus)*

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu

Kód NATURA 2000

(* prioritné biotopy)

Sladkovodné biotopy

Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition* 3150

Vresoviská a krovinné biotopy mierneho pásma

Kosodrevina 4070*

Xerothermné kroviny 40A0*

Tvrdolisté kroviny

Porasty borievky obyčajnej 5130

Prirodzené a poloprirodzené travinno-bylinné biotopy

Pionierske porasty na plytkých karbonátoch a bázických substrátoch zväzu *Alyso-Sedion albi* 6110*

Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty 6170

Dealpínske travinnobylinné porasty 6190

Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží 6210*

Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte 6230*

Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpskeho stupňa 6430

Nížinné a podhorské kosné lúky 6510

Horské kosné lúky 6520

Rašeliniská

Aktívne vrchoviská 7110*

Prechodné rašeliniská a trasoviská 7140

Penovcové prameniská 7220*

Slatiny s vysokým obsahom báz 7230

Skalné biotopy a jaskyne

Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa 8160*

Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou 8210

Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou 8220

Nesprístupnené jaskynné útvary 8310

Lesné biotopy

Kyslomilné bukové lesy 9110

Bukové a jedľové kvetnaté lesy 9130

Javorovo-bukové horské lesy 9140

Vápnomilné bukové lesy 9150

Lipovo-javorové sutinové lesy 9180*

Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách 91D0*

Lužné vrbovo-topolové a jelšové lesy 91E0*

Teplomilné panónske dubové lesy 91H0*

Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy 91Q0

Horské smrekové lesy 9410

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina

Slovenský názov

Machy

kyjanôčka zelená

Vyššie rastliny

črievičník papučkový

lykovec muránsky

poniklec prostredný

poniklec slovenský

zvonček hrubokoreňový

zvonovec ľaliolistý

Motýle

modráčik krvavcový

ohniváčik veľký

spridač kostihojový

Chrobáky

fuzáč alpský

fuzáč karpatský

plocháč červený

Oboživelníky

kunka žltobruchá

mlok karpatský

Netopiere

lietavec sťahovavý

netopier veľkouchý

netopier ostrouchý

netopier pobrežný

netopier brvitý

netopier obyčajný

podkovár južný

podkovár veľký

podkovár malý

uchaňa čierna

Hlodavce

hraboš tatranský

syseľ pasienkový

Šelmy

medveď hnedý

rys ostrovid

vlk dravý

vydra riečna

Vedecký názov

(* prioritné druhy)

Buxbaumia viridis

Cypripedium calceolus

*Daphne arbuscula

**Pulsatilla subslavica*

**Pulsatilla slavica*

**Campanula serrata*

Adenophora lilifolia

Maculinea teleius

Lycaena dispar

**Callimorpha quadripunctaria*

*Rosalia alpina

**Pseudogaurotina excellens*

Cucujus cinnaberinus

Bombina variegata

Triturus montandoni

Miniopterus schreibersii

Myotis bechsteinii

Myotis blythii

Myotis dasycneme

Myotis emarginatus

Myotis myotis

Rhinolophus euryale

Rhinolophus ferrumequinum

Rhinolophus hipposideros

Barbastella barbastellus

Microtus tatricus

Spermophilus citellus

*Ursus arctos

Lynx lynx

*Canis lupus

Lutra lutra

Poniklec slovenský
(*Pulsatilla slavica*)

Fuzáč alpský
(*Rosalia alpina*)

Vydra riečna
(*Lutra lutra*)

KONTAKTNÉ ADRESY

Štátna ochrana prírody SR
Správa NP Muránska planina
J. Kráľa 12
050 01 Revúca
Tel./Fax: (058) 44 220 61
E-mail: snpmp@soprs.sk

Informačné stredisko Muráň
Muráň 355
049 01 Muráň
Tel.: (058) 44 942 68

www.soprs.sk/natura

Autori fotografií: © D. Baláž, © L. Bobáková, © G. Demeter, © M. Detko, © E. Hapl, © P. Jakubčo, © S. Motyčka,
© J. Šmídt, © M. Zumrík

Vydala: © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica 2005

Financované z prostriedkov PHARE

